

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Управління бізнес-фінансами

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**
Спеціальність **073 «Менеджмент»**
Освітній рівень **другий (магістерський) рівень**
Освітня програма **Бізнес-адміністрування**

Статус дисципліни

обов'язкова

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

Завідувач кафедри
менеджменту та бізнесу

Тетяна ЛЕПЕЙКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри менеджменту та бізнесу
Протокол № 1 від 27.08.2021 р.

Розробники:
Чмутова І. М., д.е.н., проф. кафедри менеджменту та бізнесу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Сучасна теорія управління фінансами у сфері бізнесу базується на припущенні, що основною метою компанії є максимізація добробуту її акціонерів, що перетворюється на максимізацію ціни звичайних акцій. Традиційна мета, яку часто визначають економісти, – максимізація прибутку – сьогодні не є основною для більшості компаній. Дві важливі тенденції – глобалізація бізнесу та збільшення використання інформаційних технологій – створюють значні виклики з точки зору підвищення прибутковості та нових ризиків.

Управління фінансами є важливим в усіх видах бізнесу, включаючи банки та інші фінансові установи, а також промислові й торговельні підприємства.

Фінансовий менеджер відіграє важливу роль у досягненні цілей компанії, реалізації її політики та забезпеченні фінансового успіху. Обов'язки фінансового менеджера включають: фінансовий аналіз та планування – визначення належного обсягу власних і залучених коштів, розміру капіталу компанії та темпів його зростання; інвестиційні рішення – ефективне розміщення коштів у активи; рішення щодо фінансування та оптимізації структури капіталу – залучення коштів на максимально вигідних умовах, визначення складу зобов'язань; управління фінансовими ресурсами, зокрема оборотними коштами; управління фінансовими ризиками – захист активів через страхування або хеджування.

Метою навчальної дисципліни «Управління бізнес-фінансами» є формування у здобувачів системи здатностей щодо розроблення і прийняття стратегічних та тактичних управлінських рішень у сфері формування й використання фінансових ресурсів компанії.

Предметом вивчення дисципліни є фінансові відносини, які формуються у компанії у зв'язку з реалізацією управлінських функцій стосовно фінансових потоків та в процесі обґрунтування та прийняття управлінських рішень у сфері фінансів та отримання фінансових результатів.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1М
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	екзамен

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Економіка підприємства	Дипломна робота
Економетрика	
Вища математика	
Фінанси	
Теорія управління	
Аналітичне забезпечення управління бізнесом	
Менеджмент організацій	
Ризик-менеджмент	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні СК1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів	РН1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах

СК9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію	
ЗК3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани	РН2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтувати методи їх вирішення
СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани	РН5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах
ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) СК1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів СК9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію	РН6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність
СК9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію	РН13. Вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу).
СК4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації СК12. Здатність розробляти та застосовувати методи і технології комплексного управління організацією	РН14. Застосовувати та створювати комплексні управлінські технології, методи й інструменти для ефективного та результативного управління бізнесом в умовах ризику

1. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Основи управління бізнес-фінансами та фінансового аналізу

Тема 1. Теоретичний базис управління бізнес-фінансами

Визначення фінансів та управління бізнес-фінансами. Взаємозв'язок між інвестиціями, фінансовими ринками та управлінням бізнес-фінансами. Фінансове управління та цілі компанії. Цілі максимізації прибутку та забезпечення добробуту акціонерів. Максимізація прибутку проти створення вартості. Важливі рішення в управлінні бізнес-фінансами. Інвестиційні рішення (капітальне бюджетування). Рішення у сфері управління оборотними коштами. Рішення стосовно фінансування. Рішення щодо управління прибутками. Управління операційними надходженнями та грошовими потоками. Податкове планування та податкові наслідки для мінімізації відтоку грошових коштів. Управління щоденними операціями та

контроль кредитних операцій. Фінансове середовище. Роль фінансів у зміні соціально-економічного сценарію.

Тема 2. Фінансова звітність та її аналіз

Основи аналітичного підходу. Форми звітності: Баланс, Звіт про доходи і витрати, Звіт про рух грошових коштів. Ринкова вартість фірми. Стратегії створення вартості. Аналіз балансу. Чистий оборотний капітал та ліквідність. Аналіз звіту про прибутки та збитки. Поняття грошового потоку. Звіт про рух грошових коштів. Джерела та напрями використання грошових потоків. Приток та відтік грошових коштів від різних видів діяльності підприємства. Аналіз фінансової звітності. Індексний аналіз, вертикальний аналіз, горизонтальний аналіз, аналіз фінансових коефіцієнтів. Коефіцієнти ліквідності, коефіцієнти активності, коефіцієнти дебіторської заборгованості, коефіцієнти запасів, коефіцієнти оборотності активів, коефіцієнти кредитного плеча, коефіцієнти рентабельності, коефіцієнти ринкової вартості.

Тема 3. Маржинальний аналіз та його застосування в управлінні фінансовими ресурсами

Термінологія маржинального аналізу витрати–обсяг–прибуток (CVP-аналізу). Визначення точки беззбитковості та рівня виробництва, необхідних для досягнення цільового операційного доходу за допомогою методів рівняння, маржинального доходу та графічного методу. Вплив податку на прибуток CVP-аналіз. Роль CVP-аналізу у прийнятті рішень. Аналіз чутливості. Використання CVP-аналізу для планування постійних та змінних витрат. Операційний важіль. Застосування CVP-аналізу до виробництва різних продуктів. Адаптація CVP-аналізу до ситуацій, коли продукт має більш ніж один фактор витрат. Різниця між маржинальним доходом та валовою рентабельністю.

Змістовий модуль 2.

Технологія управління бізнес-фінансами

Тема 4. Управління оборотними коштами

Рішення про інвестиції у чистий оборотний капітал. Мета управління оборотними коштами. Визначення грошових коштів. Операційний цикл і грошовий цикл. Інтерпретація грошового циклу. Фінансова політика. Інвестиції у оборотні активи. Поточні активи та пасиви. Фінансування оборотних коштів. Консервативна політика з використанням довгострокових джерел. Агресивна політика з використанням короткострокових залучень. Джерела короткострокового фінансування. Короткостроковий кредит під заставу оборотних активів. Управління готівкою. Управління дебіторською заборгованістю. Управління запасами.

Тема 5. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках

Антисипативний та рекурсивний методи нарахування. Нарухування простих і складних відсотків. Урахування фактору інфляції в фінансових розрахунках. Індекс та рівень інфляції, взаємозв'язок між ними. Методика визначення ставки-нетто та ставки-брутто кредитної угоди. Врахування фактору ризику в фінансових розрахунках. Оцінка вартості грошових потоків. Ануїтет. Його сутність. Види аунітетів.

Тема 6. Фінансове планування

Фінансове прогнозування і планування в системі фінансового менеджменту. Цілі та завдання внутрішньофірмового фінансового прогнозування та планування. Методи фінансового прогнозування та планування. Бюджетування та його сутність. Види бюджетів. Складання бюджетів (кошторисів). Методика розрахунку основних фінансових показників бюджетів. Оперативне фінансове планування як основа внутрішньо фірмового фінансового контролю.

Тема 7. Технологія капітального бюджетування

Форми реальних інвестицій та особливості управління ними. Капітальні вкладення. Види інвестиційних проектів і вимоги до їх розробки. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів. Окупність капітальних вкладень та її розрахунок. Особливості управління інноваційними інвестиціями підприємств. Управління реалізацією реальних інвестиційних проектів. Порядок розробки бюджету капітальних вкладень. Управління джерелами фінансування капітальних вкладень. Інструменти довгострокового фінансування інвестицій. Визначення оптимальної структури та прогнозування джерел фінансування капіталовкладень.

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

Основним методом викладання за дисципліною є пояснювально-ілюстративний метод, що є інструментом вивчення теоретичного матеріалу, усі лекції представлені у вигляді презентацій з використанням Microsoft PowerPoint. Для досягнення компетентностей та результатів навчання також використовуються методи: дискусії (теми 1, 4); моделювання професійних ситуацій (теми 2, 3), робота в малих групах (тема 5), кейс-стаді (тема 2), різні типи індивідуальні (тема 4) та групові роботи (тема 7), робота з джерелами статистичної інформації та нормативними актами (теми 2, 6).

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання. Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні і практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Контрольні заходи оцінювання включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних і практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів);

підсумковий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу (максимальна сума – 40 балів; мінімальна сума, що дозволяє зарахувати екзамен, – 25 балів).

Проведення **поточного оцінювання** знань здобувачів відбувається під час лекційних, семінарських, практичних занять та виконання завдань.

Лекції: максимальна кількість балів за кожне заняття 1, за умови активної участі у дискусіях під час лекцій, відповідей на запитання за темою. Загальна кількість балів за лекційні заняття складає 8 балів.

Практичні заняття:

максимальна кількість балів під час практичних занять складає 7 балів;

виконання здобувачем вищої освіти індивідуальних завдань дозволить накопичити 15 балів;

поточна контрольна робота оцінюється у 8 балів;

презентація за результатами моделювання ситуації передбачає отримання 7 балів.

написання колоквіумів – підсумкових контрольних робіт за курсом дозволить отримати 15 балів.

Самостійна робота включає пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до контрольної роботи, виконання індивідуального завдання, підготовка презентацій за різною тематикою. Результати самостійної роботи перевіряються і оцінюються під час аудиторного поточного контролю – доповідей, презентацій і письмових робіт.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка

розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань тощо.

Екзаменаційний білет включає в себе два стереотипних завдання, одне діагностичне завдання та одне евристичне завдання.

Діапазон балів при оцінюванні кожного з трьох завдань складає:

Стереотипне завдання: 0–7 балів;

Діагностичне завдання: 0–11 балів;

Евристичне завдання: 0–15 балів.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано".

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Макс. бал
Тема 1. Теоретичний базис управління бізнес-фінансами	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1.1. Визначення фінансів та управління бізнес-фінансами. 1.2. Фінансове управління та цілі компанії.	Участь у дискусії	1
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять.	Перевірка готовності до практичних занять	
Тема 2. Фінансова звітність та її аналіз	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 2.1. Основні фінансові звіти. 2.2. Технологія фінансового аналізу.	Участь у дискусії	1
	Практичне заняття	Практичне заняття на тему: "Система забезпечення фінансового менеджменту"	Участь у дискусії	3
	Практичне заняття	Міні-презентація кейс-стаді щодо вибору організаційної форми та джерел фінансування нового бізнесу	Презентація	7

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Макс. бал
	Самостійна робота			
	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Самостійне опрацювання лекційного матеріалу.	Перевірка готовності до практичних занять	
Тема 3. Маржинальний аналіз та його застосування в управлінні фінансовими ресурсами	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 3.1. Визначення точки беззбитковості різними методами. 3.2. Роль CVP-аналізу у прийнятті рішень.	Участь у дискусії	1
	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань на застосування методу CVP, визначення валової маржі, коефіцієнтів операційного левериджу, точки беззбитковості, запасу фінансової стійкості	Вирішення компетентнісно-орієнтованих завдань	2
	Самостійна робота			
Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Самостійне опрацювання лекційного матеріалу.	Перевірка готовності до практичних занять		
Тема 4. Управління оборотними коштами	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 4.1. Рішення про інвестиції у чистий оборотний капітал. 4.2. Фінансова політика. 4.3. Управління дебіторською заборгованістю.	Участь у дискусії	1
	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань на застосування маржинального аналізу та аналізу оборотних коштів	Письмова контрольна робота	8
	Самостійна робота			
Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Самостійне опрацювання лекційного матеріалу.	Перевірка готовності до практичних занять		
Тема 5. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 5.1. Нарахування простих і складних відсотків. 5.2. Врахування фактору ризику в фінансових розрахунках. 5.3. Оцінка вартості грошових потоків.	Участь у дискусії	1
	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань з визначення вартості грошей у часі	Участь у виконанні завдань	
	Самостійна робота			
Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Самостійне опрацювання лекційного матеріалу.	Перевірка готовності до практичних занять		
Тема 6. Фінансове планування	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 6.1. Методи фінансового прогнозування та планування. 6.2. Бюджетування та його сутність. Складання бюджетів.	Участь у дискусії	1
	Практичне заняття	Колоквіум	Колоквіум	7
	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо визначення типів фінансової політики управління поточними активами і зобов'язаннями	Вирішення компетентнісно-орієнтованих завдань	2
	Самостійна робота			
Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Самостійне опрацювання лекційного матеріалу.	Перевірка готовності до практичних занять		

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Макс. бал
Тема 7. Технологія капітального бюджетування	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 7.1. Форми реальних інвестицій та особливості управління ними. 7.2. Методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів.	Участь у дискусії	1
	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо нарахування простих і складних відсотків, визначення ставки – нетто та ставки – бруто кредитної угоди	Участь у виконанні завдань	
	Лекція	Лекція за питаннями: 7.3. Порядок розробки бюджету капітальних вкладень. 7.4. Управління джерелами фінансування капітальних вкладень.	Участь у дискусії	1
	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо складання бюджетів, визначення основних фінансових показників бюджетів	Участь у виконанні практичних завдань	
	Практичне заняття	Індивідуальне завдання з комплексного аналізу компанії	Захист індивідуального завдання	15
	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо проведення системного аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища організації	Колоквіум	8
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка до занять	Самостійне опрацювання лекційного матеріалу.	Підготовка до екзамену	
Екзамен	Виконання завдань екзаменаційного білету	Підсумковий контроль	40	
Загальна максимальна кількість балів по дисципліні				100

Рекомендована література

Основна

1. Дема Д. І., Дорохова Л. М. Фінансовий менеджмент : підручник. Житомир, 2018. 320 с.
2. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент : підручник. Київ, 2019. 520 с.
3. Пазинич В. І. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 408 с.
4. Партин Г. О., Селюченко Н. Є. Фінансовий менеджмент : підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 388 с.
5. Фінансовий менеджмент : підручник. / П. Бечко та ін. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 496 с.

Додаткова

6. Ehrhardt M., Fox R., Brigham E. Financial Management : Theory and Practice. London: EMEA, 2019. 656 p.
7. Aravind M. Principles of Financial Management: Practice and Decisions. Viva Books Private Limited, 2019. 408 p.

Інформаційні ресурси

8. Чмутова І.М. Управління бізнес-фінансами [Електронний ресурс] // Сайт ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=2823>.